

УДК 658:008

ВПЛИВ ВИДУ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА РІВЕНЬ РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ

С.О. Поторочин

Донецький національний технічний університет

Автором проаналізована існуюча методика розрахунку показника обсягу виробленої продукції по місцевих одиницях виду економічної діяльності та методика з формування собівартості продукції у промисловості. Виявлено роль та вплив місцевих одиниць виду економічної діяльності підприємства на розвиток організаційної культури.

Суть господарського механізму визначається основним економічним законом, який діє на відповідному етапі соціально економічного розвитку суспільства. У господарському механізмі всі економічні процеси взаємозв'язані і представлені єдиним процесом відтворення. Цінності, опосередковуючі цей процес, повною мірою відображають всі його особливості і також утворюють єдину систему. Різноманіття цінностей, які діють в процесі трудової діяльності, утворює систему цінностей, що складається з окремих підсистем, взаємозв'язаних і взаємодіючих. Різні етапи і стадії процесу виробництва містять різні види цінностей. Причому навіть на одній стадії процесу виробництва, можуть використовуватися різні види цінностей.

Основою внутрішнього взаємозв'язку цінностей в межах єдиної системи є супідрядність різних стадій виробництва. Оскільки окремі структурні підрозділи підприємства взаємозв'язані між собою, встановлення кількісних пропорцій між ними диктує певне співвідношення цінностей, в яких виражається ефективність трудової діяльності, як в окремих підрозділах так підприємства в цілому, і на її основі встановлюються натуральні і вартісні показники. Система цінностей не лише пасивно відображає стан економіки, вона активно впливає на виробничий процес і на розподільні структурні стосунки.

Перехід до ринкових стосунків потребує якісних змін господарського механізму і перш за все якісної зміни виробничих стосунків. Так само новий господарський механізм передбачає активне використання товарно-грошових стосунків і властивих їм економічних категорій, важливе місце серед яких належить ціні. Ціноутворення є одною з найважливіших ланок в господарській

діяльності. Ціни як і цінності опосередковують виробничі зв'язки між окремими сферами виробництва, підприємствами, галузями. Вони виступають як суспільна міра витрат на виробництво товарів і послуг, використовуються при визначенні багатьох економічних категорій в системі прогнозування та обліку інформації.

Ведення господарської діяльності та її результати в ринкових умовах залежать від того, чи може роботодавець виступати як творчий підприємець, здатний до ефективної креативної та інноваційної діяльності, що на самперед залежить від його мотивації. Мотивація власника або співвідношення між його власною і суспільною функціями корисності є безпосередній та найближчий результат розподілу витрат та вигод у суспільстві [1, с.16].

У господарській діяльності відокремилися в грошовій формі витрати виробництва, які виступають у формі собівартості продукції. Виробнича собівартість промислової продукції (робіт, послуг) – це виражені в грошовій формі поточні витрати підприємства на її виробництво. Метою планування собівартості є економічно обґрунтоване визначення величини витрат, необхідних в планованому періоді для виробництва кожного виду і всієї промислової продукції підприємства, що відповідає вимогам відносно її якості [2, с.5-6]. Взаємодія між економічними агентами або трансакції є відношення у момент переміщення продуктів (напівфабрикату) між технологічними фазами виробництва [3, с.27].

Для того щоб планувати собівартість продукції необхідно користуватися законодавчими нормативними документами, які регламентують її формування. Враховуючи що більшість підприємств займається одночасно декількома видами економічної діяльності та виробляє різну продукцію для більш детального розрахунку собівартості продукції використовується показник «обсяг виробленої продукції (робіт, послуг)» в цілому по підприємству за наявними видами економічної діяльності та по місцевих одиницях виду економічної діяльності, який здійснюються на основі класифікатора видів економічної діяльності. Місцева одиниця виду економічної діяльності – це одиниця, що здійснює тільки один вид економічної діяльності і географічно розташована за однією адресою [4].

Алгоритм розрахунку показника «обсяг виробленої продукції (робіт, послуг)» по місцевих одиницях виду економічної діяльності регламентується методикою розрахунку показника «обсяг виробленої продукції (робіт, послуг)» по місцевих одиницях виду економічної діяльності та складається з трьох етапів [4]:

1. Розрахунок показника «обсяг виробленої продукції (робіт,

послуг)» по кожному підприємству за наявними видами економічної діяльності.

2. Визначення показника «обсяг виробленої продукції (робіт, послуг)» по місцевих одиницях виду економічної діяльності.

3. З урахуванням результатів 1 та 2 етапів дані за показником «обсяг виробленої продукції (робіт, послуг)» по місцевих одиницях виду економічної діяльності узагальнюються у територіальному розрізі за видами економічної діяльності.

Економічна діяльність властива економічним одиницям, певні характеристики яких, що фіксуються статистиками, дозволяють за допомогою умовно прийнятих правил структурувати та класифікувати такі одиниці. Для побудови повної статистичної картини виробничої діяльності організаційний рівень, на якому можна збирати інформацію, змінюється залежно від типу даних. Наприклад, дані щодо прибутків компанії можна отримати тільки централізовано за одним із її місцезнаходжень, хоч діяльність компанії може здійснюватись у різних місцях. У той же час, дані щодо обсягу продаж можна отримувати для кожної окремої структурної одиниці (місцезнаходження). Тому, щоб мати можливість правильно спостерігати та аналізувати дані, необхідно визначити сукупність статистичних одиниць [5]. Саме із статистичних одиниць формуються базові елементи для класифікації та збору даних. Типологія статистичних одиниць визначена європейським регламентом: підприємство, інституційна одиниця, група підприємств, місцева одиниця, одиниця за видом економічної діяльності (ОВЕД), одиниця гомогенного виробництва (ОГВ), місцева одиниця за видом економічної діяльності (місцева ОВЕД), місцева одиниця гомогенного виробництва (місцева ОГВ) [6].

В Україні основними статистичними одиницями є підприємства (чи інші юридичні особи) та місцеві одиниці (структурно і топографічно відокремлені одиниці підприємства), які ідентифікуються у Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України (ЄДРПОУ). Також може застосовуватися нове поняття, яке введено європейським регламентом – одиниця за видом економічної діяльності (ОВЕД), як частина підприємства, яка окремо не ідентифікується у ЄДРПОУ, але має певну господарську та фінансову самостійність.

У разі використання статистичних класифікацій з метою адміністративного управління, треба враховувати їхнє первісне та переважне призначення, оскільки тип використовуваних одиниць, порядок визначення та зміни основного виду економічної діяльності,

принципи побудови цих класифікацій тісно пов'язані з метою статистичної діяльності.

Код виду діяльності є одним з основних показників стратифікації статистичної сукупності для організації суцільних та вибіркових статистичних спостережень і основним його призначенням є забезпечення:

- статистичного обліку підприємств і організацій за видами економічної діяльності у Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України (ЄДРПОУ);

- проведення статистичних обстежень економічної діяльності та аналізу статистичної інформації на макrorівні (складання міжгалузевого балансу виробництва і розподілу товарів та послуг відповідно до системи національних рахунків);

- зіставлення національної статистичної інформації з міжнародною шляхом застосування єдиної статистичної термінології, статистичних одиниць та принципів визначення та зміни видів економічної діяльності підприємств та організацій.

Варто звернути увагу на показники які відображають основний вид економічної діяльності, другорядний вид економічної діяльності та допоміжні види економічної діяльності. Головним таким показником є:

- обсяг реалізованої продукції, робіт, послуг (без ПДВ, акцизу) за видами економічної діяльності;

- обсяг продукції (робіт, послуг), виконаний підрядником на умовах підяду, за видами економічної діяльності;

- вартість товарів та послуг, придбаних для перепродажу та реалізованих без додаткової обробки на даному підприємстві, за видами економічної діяльності;

- середня кількість працівників (включаючи штатних та позаштатних працівників) за видами економічної діяльності;

- продукція власного виробництва для внутрішніх потреб підприємства;

- продукція добувної промисловості власного виробництва для внутрішніх потреб підприємства;

- продукція обробної промисловості власного виробництва для внутрішніх потреб підприємства;

- продукція будівництва власного виробництва для внутрішніх потреб підприємства;

- продукція інших видів економічної діяльності для внутрішніх потреб підприємства;

- тварини на вирощуванні та відгодівлі;

- незавершене виробництво;
- готова продукція.

Висновки

Таким чином, систематичний аналіз цих показників дозволяє приймати ефективні управлінські рішення для стратегічного розвитку підприємства в мінливих ринкових умовах. З огляду на вище викладене можна стверджувати що основний вид економічної діяльності статистичної одиниці може змінюватись як раптово, так і поступово, протягом тривалого періоду. Протягом одного року можуть відбуватися зміни основного виду економічної діяльності за різними чинниками, так наприклад внаслідок рішення, прийнятого керівництвом підприємства і спрямованого на зміну структури виробництва, що позначається на порушенні співвідношення між різними видами економічної діяльності. В свою чергу такі зміни не можуть не відбиватися на розвиток організаційної культури, що також потребує об'єктивно виважених управлінських рішень та змін. Так само як і порядок зміни основного виду економічної діяльності залежить від розміру підприємства так і при зміні та розвитку організаційної культури необхідно враховувати цей показник.

Бібліографічний список

1. Дементьев В.В. Мотивация собственника и структуры экономической власти // Научные труды Донецкого национального технического университета. Серия: экономическая. Выпуск 31-1. – Донецк: ДонНТУ, 2007. – С. 15-24.
2. Методические рекомендации по формированию себестоимости продукции (работ, услуг) в промышленности. – Киев 2007. – 321 с.
3. Уильямсон О. Экономические институты капитализма: фирмы, рынки, «отношенческая» контракция. – СПб: Лениздат; CEV Press, 1996. – 702 с.
4. Державний комітет статистики України, наказ від 14.02.2007 №45 Про затвердження Методики розрахунку показника «обсяг виробленої продукції (робіт, послуг)» по місцевих одиницях виду економічної діяльності.
5. Державний комітет статистики України, наказ Держспоживстандарту України від 26.12.2005 №375 (v0375609-05). Національний класифікатор України класифікація видів економічної діяльності (NACE, Rev. 1.1-2002) ДК 009:2005.
6. Постанова Ради ЕЕС № 696/93 від 15 березня 1993 Про статистичні одиниці спостереження та аналізу виробничої системи Європейської Спільноти (Official Journal of the European Communities N L 76, 30.03.1993, с. 1).